

5. KONGRES I SKUPŠTINA SAVEZA DRUŠTAVA POVJESNIČARA UMJETNOSTI JUGOSLAVIJE

Zagreb, od 23. do 26. lipnja 1988. godine

POČASNI ODBOR

Boro Angelovski
Azra Begić
Vojislav J. Đurić
Mirjana Jakelić
Muhamed Karamehmedović
Mato Mikić
Antonie Nikolovski
Olga Perović
Milan Prelog
Lazar Seferović
Milivoj Solar, *predsjednik*
Nace Šumi
Pavao Vasić

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Kate Bagoje
Đurđica Cvitanović
Žarko Domljan
Radovan Ivančević, *predsjednik*
Juraj Ivandić
Maja Juras
Krunoslav Kamenov
Miroslav Klemm
Želimir Košćević
Vera Kružić Uchytíl
Tonko Maroević
Olga Maruševski
Borivoj Popovčak
Mladenka Šolman
Branka Šulc
Nives Tomić
Đuro Vandura
Vinko Zlamalik

ZAKLJUČCI

1.

Peti kongres okupio je povjesničare umjetnosti Jugoslavije oko pitanja problema likovne umjetnosti na spoju 19. i 20. stoljeća (1880—1918) i značenja povijesti umjetnosti u našoj sredini danas. Iako je sadržaj sedamdesetak referata obuhvaćao u prvom redu rezultate znanstvenoistraživačkog rada stručnjaka za likovne umjetnosti u desetljećima na mijeni stoljeća, u diskusiji je istaknut postulat da je povijest *duhovna tvorba*, koju uvijek iznova oblikuje suvremena svijest, pa je nemoguće odvojiti *povijest* od *suvremenosti*. Budući da se prošlost i sadašnjost međusobno uvjetuju, samo je prividno paradoksalna suprotnost kad konstatiramo da djelatnost povjesničara umjetnosti nije usmjerena prošlosti, nego sadašnjosti i budućnosti.

2.

Povijest umjetnosti je jedna od najkompleksnijih humanističkih disciplina. U istraživanju kulturne baštine povjesničar umjetnosti nije potaknut nastojanjem da utvrdi što veći broj činjenica, nego da na temelju povijesnih dokumenata i spomenika, svih tragova što ih je ljudska djelatnost s vremenom ostavila u prostoru, što cjeloviti je, istinitije i dublje interpretira stvaralačku povijest čovječanstva. Naime, dok se povijest mora nužno baviti i destruktivnom čovjekovom djelatnošću, *povijest umjetnosti je paralelna konstruktivna povijest čovječanstva*, jer svjedoči o djelatnosti od koje rezultate neposredno uživaju i suvremenici: od gradova u kojima živimo do ljepota koje uživamo.

3.

Da bi se praktički omogućio (a ne samo verbalno proklamirao) demokratski ravnopravni kontakt suvremenika s kulturnom baštinom, potrebno je, prije svega, *osigurati egzistenciju i ispravnu valorizaciju spomenika kulture*. Stoga je povjesničar umjetnosti zainteresiran za razvoj teorije i usavršavanje prakse na veoma širokom području društvenog djelovanja i sudjelovanje istraživanjem, kritikom i interpretacijom u regionalnom planiranju i zaštiti čovjekova okoliša, u urbanističkim planovima i u zaštiti ambijenata, u arhitektonskom i hortikulturnom projektiranju, u zaštiti spomenika, interpretaciji i čuvanju kulturne baštine općenito, te u obrazovanju, informiranju i javnom komuniciranju.

4.

Treba tek stvoriti uvjete da se svi članovi društva mogu podjednako koristiti tekovinama dosadašnjeg kulturnog razvitka i uživati domete stvaralačkih napora i ostvarenja prošlih i sadašnjih umjetnika. Kritički je ocijenjen suvremeni obrazovni sistem zbog preuranjenog, usitnjenog i zastarjelog *usmjeravanja*, te velikog broja suvišnih opterećenja učenika neadekvatnim sadržajima, zbog čega školovanje osiromašuje umjesto da obogaćuje duhovni život djece i omladine i da razvija kod njih slobodu mišljenja i kreativnost.

Povjesničari umjetnosti dvostruko su zainteresirani za mjesto kulture u obrazovanju: kao humanisti brinu o *skladnom razvitku ličnosti*, ravnoteži mišljenja i kreativnosti, a kao čuvari kulturne baštine svjesni su da je ne mogu braniti protiv volje zajednice kojoj pripadaju. Povijest nas uči da sudbina spomenika neposredno ovisi o razini *svijesti* sredine u kojoj se nalaze. Stoga je odlučeno na Skupštini Saveza da tema slijedećeg, 6. kongresa u Herceg-Novom bude *Povijest umjetnosti i zaštita spomenika kulture*.

5.

Povjesničari umjetnosti traže da se razradi *suvremeni obrazovni sistem* koji ne bi gledao na djecu iz perspektive zajednica i njenih potreba, nego polazeći s *humanističkog* stanovišta od toga što društvo pruža djeci školovanjem. Treba osigurati ravnotežu humanističkih, prirodoslovno-matematičkih i tehnoloških znanja i metoda pristupa, s ciljem da se, naročito u srednjoškolskom obrazovanju, postigne maksimalno moguća *širina kulture*. U cilju bogaćenja duhovnog života pojedinca i njegova prava da sudjeluje u kulturnoj baštini čovječanstva, povjesničari umjetnosti traže da se u srednje škole uvede nastava povijesti umjetnosti i likovne kulture općenito u razmjeru sa značenjem i udjelom koji ti sadržaji imaju u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti društva. Za rad na problemima školstva Savez će formirati posebnu komisiju od meritornih predstavnika svih društava.

6.

Konstatirano je da je bilo nekvalificiranog mijenjanja društveno-političkih foruma u probleme struke, što je u pojedinim slučajevima zaštite kulturne baštine rezultiralo *katastrofalnim* posljedicama, u slučaju Salone, Visa, Pule, Počitelja, Studenice, Ljubljanskog grada, što predstavlja nenadoknadive gubitke za našu zajednicu i bespotrebno ruši ugled Jugoslavije u kulturnom svijetu. Istodobno, društvena zajednica namjenom sredstava za čuvanje ili održavanje često ne vrednuje spomenike adekvatno njihovoj povijesnoumjetničkoj vrijednosti. Savez društava povjesničara umjetnosti Jugoslavije formirat će radnu grupu s predstavnicima iz svih sredina za probleme zaštite spomenika kulture.

7.

Unatoč različitim tradicijama i identitetima naših kulturnih sredina, republika i pokrajina, Savez društava povjesničara umjetnosti Jugoslavije djelovat će jedinstveno u nastojanju koje povezuje sve morlano odgovorne znanstvenike i kulturne radnike, a usmjereno je *razvijanju kulture pojedinca i društva*. U tom zajedničkom kulturnom naporu nastojat ćemo ostvariti *surađnju* sa svim ostalim strukovnim organizacijama, uvjereni da samo skladan i uravnotežen odnos i interakcija među ekspertima raznih specijalnosti može osigurati daljnji pozitivni razvitak zajednice.

8.

Budući da je po ocijeni mjerodavnih faktora i vrhunskih foruma, naš privredni i politički sistem u krizi, povjesničari umjetnosti podsjećaju da je *jedan od uzroka krize svakog društva neravnomjeran razvoj svijesti pojedinaca, nedostatak opće i šire kulture, nerazvijenost dijalektičkog mišljenja, nedostatak povijesnih iskustava i poimanja zakonitosti razvoja društva*. Izjavljuju da su spremni pomoći izlasku iz krize intenzivnim radom na širenju i razvitku kulture, kao pretpostavci za kompleksnije uočavanje stvarnosti i kreativnije djelovanje na njenoj izmjeni.